

Uz sākumlapu>Ģimenes lietas un mantojums>Uzturēdzekļi ģimenes locekļiem

Uzturēdzekļi ģimenes locekļiem

Lietuva

1 Ko praksē nozīmē jēdzieni “uzturēdzekļi” un “uzturēšanas saistības”? Kurām personām ir jāmaksā uzturēdzekļi citai personai?**Vecāku pienākums uzturēt savus bērnus**

Vecākiem ir pienākums uzturēt savus nepilngadīgos bērnus. Uzturēšanas pienākuma izpildes veidu un kārtību nosaka vecāki, savstarpēji vienojoties. Uzturēdzekļu apmērs ir samērīgs ar nepilngadīgo bērnu vajadzībām un viņu vecāku finansiālo situāciju; izpildot uzturēšanas pienākumu, ir jānodrošina apstākļi, kas nepieciešami bērna attīstībai. Abiem vecākiem ir pienākums uzturēt savus nepilngadīgos bērnus atbilstīgi savai finansiālai situācijai (Civillkodeksa (*Civilinis kodeksas*) 3.192. pants). Konkrētos gadījumos, ko paredz likums, vecākiem atkarībā no iespējām ir pienākums uzturēt savus pilngadīgos bērnus (līdz 24 gadu vecumam) (Civillkodeksa 3.192. panta 1. punkts).

Pilngadīgo bērnu pienākums uzturēt savus vecākus

Pilngadīgiem bērniem ir pienākums uzturēt savus vecākus, kuri ir zaudējuši spēju gūt ienākumus un kuriem nepieciešams atbalsts. Uzturēdzekļus (nosaka tiesa) maksā kā fiksētu ikmēneša summu (Civillkodeksa 3.205. pants).

Laulāto savstarpējs uzturēšanas pienākums

Izdodot atšķiršanas rīkojumu, tiesa var uzdot vainīgajam laulātajam maksāt uzturēdzekļus otram laulātajam, kuram tie ir nepieciešami, izņemot gadījumus, kad uzturēšanas jautājumus puses ir atrisinājušas, savstarpēji vienojoties. Tiesa var uzdot maksāt uzturēdzekļus kā vienreizēju maksājumu vai kā ikmēneša uzturēdzekļu maksājumus, vai, nododot īpašumu (Civillkodeksa 3.78. pants). Ja laulība tiek anulēta, pusei, kura nav vainīgā puse un kurai nepieciešami uzturēdzekļi, ir tiesības prasīt uzturēdzekļus no vainīgās puses laikposmā, kas nepārsniedz trīs gadus (Civillkodeksa 3.47. pants).

Bijušo laulāto savstarpējs uzturēšanas pienākums

Izdodot laulības šķiršanas rīkojumu, tiesa paredz pienākumu maksāt uzturēdzekļus laulātajam, kuram tie ir nepieciešami, izņemot gadījumus, kad jautājumu par uzturēdzekļiem puses ir atrisinājušas, vienojoties par laulības šķiršanas sekām. Laulātajam nav tiesību uz uzturēdzekļiem, ja tā manta vai ienākumi ir pietiekami, lai laulātais varētu pilnībā sevi uzturēt. Tiek uzskatīts, ka uzturēdzekļi ir nepieciešami, ja laulātais audzina laulībā dzimušu nepilngadīgu bērnu vai ja laulātais nevar strādāt sava vecuma vai veselības stāvokļa dēļ. Laulātajam, kurš vainojams laulības šķiršanā, nav tiesību uz uzturēdzekļiem. Izdodot uzturēšanas rīkojumu un lemjot par uzturēdzekļu apmēru, tiesa ņem vērā laulības ilgumu, uzturēdzekļu nepieciešamību, bijušajiem laulātajiem piederošo mantu, viņu veselības stāvokli, vecumu, darbaspējas, kā arī to, cik liela iespēja ir nestrādājošajam laulātajam atrast darbu, un citus nozīmīgus aspektus. Tiesa var uzdot maksāt uzturēdzekļus kā vienreizēju maksājumu vai kā ikmēneša uzturēdzekļu maksājumus, vai, nododot īpašumu (Civillkodeksa 3.72. pants).

Citu ģimenes locekļu savstarpējs uzturēšanas pienākums

Ja iespējams, pilngadīgām māsām vai brāļiem ir pienākums uzturēt savus nepilngadīgos brāļus vai māsas, kuriem nepieciešams atbalsts, kuriem nav vecāku vai kuri nevar iegūt uzturēdzekļus no saviem vecākiem (Civillkodeksa 3.236. pants). Pilngadīgiem mazbērniem, ja viņiem ir tāda iespēja, ir pienākums maksāt uzturēdzekļus saviem vecvecākiem, ja viņi nevar strādāt un ja viņiem nepieciešams atbalsts. Vecvecākiem, ja viņiem ir tāda iespēja, ir pienākums maksāt uzturēdzekļus saviem nepilngadīgajiem mazbērniem, kuriem nav vecāku vai kuri nevar iegūt uzturēdzekļus no saviem vecākiem (Civillkodeksa 3.237. pants).

Uztura līgums un mūža rentes līgums

Saskaņā ar uztura līgumu viena puse — uzturēdzekļu maksātājs (debitors) — apņemas bez atlīdzības vai apmaiņā pret kapitāla nodošanu periodiski veikt maksājumus otrai pusei — uzturēdzekļu saņēmējam, proti, naudas summu, kas noteikta uztura līgumā, vai uzturēt uzturēdzekļu saņēmēju jebkādā citā veidā. Pienākumu maksāt uzturēdzekļus var noteikt ne tikai līgumā — šāds pienākums var būt noteikts likumā, tiesas spriedumā vai testamentā (Civillkodeksa 6.439. pants). Saskaņā ar mūža rentes līgumu rentes saņēmējs, kas ir fiziska persona, nodod tam piederošu māju, dzīvokli, zemes gabalu vai citu nekustamo īpašumu rentes maksātāja īpašumā, savukārt rentes maksātājam ir pienākums līdz mūža beigām uzturēt rentes saņēmēju un/vai tā noteiktu citu personu (personas) (Civillkodeksa 6.460. un 6.461. pants).

2 Līdz kādam vecumam bērns ir tiesīgs saņemt uzturēdzekļus? Vai uzturēšanas saistību ziņā pastāv atšķirīgi noteikumi attiecībā uz nepilngadīgām un pilngadīgām personām?

Vecākiem ir pienākums uzturēt savus nepilngadīgos bērnus. Uzturēšanas pienākuma izpildes veidu un kārtību nosaka vecāki, savstarpēji vienojoties. Uzturēdzekļu apmērs ir samērīgs ar nepilngadīgo bērnu vajadzībām un viņu vecāku finansiālo situāciju; izpildot uzturēšanas pienākumu, ir jānodrošina apstākļi, kas nepieciešami bērna attīstībai (Civillkodeksa 3.192. pants). Tādējādi būtībā vecākiem ir pienākums katrā ziņā uzturēt savus bērnus līdz pilngadības sasniegšanai (līdz 18 gadu vecumam).

Pienākums uzturēt bērnus līdz 24 gadu vecumam ir atkarīgs no vairākiem apstākļiem. Ja vecāki to spēj, viņiem ir pienākums uzturēt tos savus pilngadīgos bērnus līdz 24 gadu vecumam, kuri apgūst vidējās izglītības programmu vai formālu profesionālās izglītības programmu, lai iegūtu sākotnējo kvalifikāciju, vai kuri mācās augstākās izglītības iestādē pilna laika studiju programmā, ja viņiem nepieciešama finansiālā palīdzība, ņemot vērā pilngadīgo bērnu finansiālo situāciju, viņu ienākumus, iespēju pašiem gūt ienākumus un citus būtiskus aspektus. Vecākiem nav pienākums uzturēt pilngadīgos bērnus, kuri iegūst papildu augstāko izglītību vai profesionālo kvalifikāciju (Civillkodeksa 3.192. panta 1. punkts). Prasības attiecībā uz nepilngadīgu un pilngadīgu bērnu uzturēšanas veidu un uzturēdzekļu apmēru neatšķiras no konkrētiem apstākļiem.

3 Vai man būtu jāiesniedz pieteikums kompetentā iestādē vai tiesā, lai saņemtu uzturēdzekļus? Kādi ir galvenie šīs procedūras elementi?

Ja bērnam netiek maksāti uzturēdzekļi, tie tiek piespriesti tiesas procesā. Ja vecāki (vecāks) nepilda savu nepilngadīgo bērnu uzturēšanas pienākumu, tiesa var izdot uzturēšanas rīkojumu tiesas procesā, ko ierosinājis vecāks vai bērna aizbildnis, vai valsts iestāde, kas aizstāv bērna tiesības. Uzturēšanas rīkojumu var izdot arī tiesa, ja vecāki, šķirot laulību vai šķiroties, nevienojas par savu nepilngadīgo bērnu uzturēšanu (Civillkodeksa 3.194. pants). Ja pilngadīga bērna vecāki (vecāks) nepilda pilngadīgā bērna uzturēšanas pienākumu, bērns var iesniegt tiesā prasību par uzturēdzekļiem (Civillkodeksa 3.192. panta 1. punkts). Tiesas procesā tiesības saņemt uzturēdzekļus var tikt piešķirtas arī laulātajiem, bijušajiem laulātajiem un citiem ģimenes locekļiem.

Uzturēdzekļu lietas Lietuvā izskata rajona tiesas. Prasības pieteikumus iesniedz tiesā atbilstīgi atbildētāja dzīvesvietai. Ja atbildētāja dzīvesvieta nav zināma, prasības pieteikumu var iesniegt atbilstīgi atbildētāja īpašuma atrašanās vietai vai pēdējai zināmajai dzīvesvietai. Ja atbildētāja dzīvesvieta neatrodas Lietuvas Republikā, prasības pieteikumu var iesniegt atbilstīgi atbildētāja īpašuma atrašanās vietai vai atbildētāja pēdējai zināmajai dzīvesvietai Lietuvas Republikā. Uzturēdzekļu lietu var ierosināt arī atbilstīgi prasītāja dzīvesvietai (Civilprocesa kodeksa 26., 29. un 30. pants).

Valsts nodrošina uzturēdžekļus nepilngadīgām personām, kuras laikposmā, kas pārsniedz vienu mēnesi, nav saņēmušas uzturēdžekļus no saviem vecākiem vai tuviem pilngadīgiem radniekiem, kuri var tās uzturēt (Civilkodeksa 3.204. pants) Uzturēdžekļu pabalstu piešķir un maksā Sociālā nodrošinājuma un nodarbinātības ministrijas pakļautībā esošā Valsts sociālās apdrošināšanas fonda padome. Piesakoties pabalsta saņemšanai, pieteikuma iesniedzējam (vecāks, kuram tiesa piešķirusi aizgādību pār bērnu, vai aizbildnis) ir pienākums iesniegt šādus dokumentus: pieteikums pabalsta saņemšanai, tiesas spriedums vai tiesas apstiprināts līgums par bērna uzturēšanu vai tā apstiprinātā kopija, noraksts vai izraksts, kurā norādīts noteikto bērna uzturēdžekļu apmērs, kā arī dokumenti, kas apliecina, ka bērns ir Lietuvas valstspiederīgais, bezvalstnieks vai ārvalstnieks, kurš pastāvīgi dzīvo Lietuvā, dokumenti, kas apliecina, ka bērns laikposmā, kas pārsniedz vienu mēnesi, nav saņēmis bērna uzturēdžekļus vai ir saņēmis tikai daļu uzturēdžekļu, dokumenti, kas apliecina, ka pieteikuma iesniedzējs ir Lietuvas valstspiederīgais, bezvalstnieks vai ārvalstnieks, kurš pastāvīgi dzīvo Lietuvā (ja iestāde nevar iegūt minētos dokumentus vai datus no valsts vai iestāžu reģistriem vai valsts informācijas sistēmām). Izmaksājot uzturēdžekļu pabalstu atbilstīgi noteiktajai procedūrai, Sociālā nodrošinājuma un nodarbinātības ministrijas pakļautībā esošā Valsts sociālās apdrošināšanas fonda padome no pabalsta izmaksas dienas iegūst tiesības piedzīt no parādnieka izmaksātās summas, kā arī procentu maksājumus par neizmaksātajām summām par katru kavējuma dienu. Spriedums par izmaksātā pabalsta un/vai procentu maksājumu summu piedziņu ir izpildes dokuments.

4 Vai pieteikumu var iesniegt radnieka (ja var – kādas pakāpes) vai bērna vārdā?

Jā. Nepilngadīgas personas vārdā pieteikumu var iesniegt tās juridiskie pārstāvji (vecāki, adoptētāji, aizbildņi, aizgādņi). Pieteikumu var iesniegt arī persona, kura saskaņā ar pilnvaru ir tiesīga pārstāvēt fizisku personu tiesā (advokāts, juridiskās palīdzības sniedzējs u. c.). Fiziskas personas, pamatojoties uz pilnvaru, tiesā var pārstāvēt personas, kuras ieguvušas augstāko izglītību tiesību zinātnēs, ar nosacījumu, ka tās pārstāv tuvu radnieku vai laulāto (dzīvesbiedru). Tuvi radnieki ir radnieki tiešā līnijā līdz otrajai pakāpei ieskaitot (vecāki un bērni, vecvecāki un mazbērni), kā arī otrās pakāpes radnieki sānu līnijā (māsas un brāļi) (Civilkodeksa 3.135. pants).

5 Ja plānoju vērsties tiesā, kā es varu uzzināt, kuras tiesas jurisdikcijā ir mana lieta?

Uzturēdžekļu lietas Lietuvā izskata rajona tiesas. Prasības pieteikumus iesniedz tiesā atbilstīgi atbildētāja dzīvesvietai. Ja atbildētāja dzīvesvieta nav zināma, prasības pieteikumu var iesniegt atbilstīgi atbildētāja īpašuma atrašanās vietai vai pēdējai zināmajai dzīvesvietai. Ja atbildētāja dzīvesvieta neatrodas Lietuvas Republikā, prasības pieteikumu var iesniegt atbilstīgi atbildētāja īpašuma atrašanās vietai vai atbilstīgi atbildētāja pēdējai zināmajai dzīvesvietai Lietuvas Republikā. Uzturēdžekļu lietu var ierosināt arī atbilstīgi prasītāja dzīvesvietai (Civilprocesa kodeksa 26., 29. un 30. pants).

Iesniedzot prasību tiesā, prasības pieteicējam nav jāizmanto jurista vai cita starpnieka pakalpojumi. Sk. arī 3. un 4. jautājumu.

6 Vai man kā pieteikuma iesniedzējam jāizmanto starpnieka (piem., advokāta, centrālās vai vietējās iestādes u. c.) pakalpojumi, lai uzsāktu tiesvedību? Ja nē – kāda ir kārtība?

Iesniedzot prasību tiesā, prasības pieteicējam nav jāizmanto jurista vai cita starpnieka pakalpojumi. Sk. arī 3. un 4. jautājumu.

7 Vai man, lai uzsāktu tiesvedību, būs jāmaksā nodevas? Ja jā, tad kāds būs to apmērs? Vai varu saņemt juridisko palīdzību procesuālo izdevumu segšanai, ja man nav pietiekamu finanšu līdzekļu?

Juridiskās izmaksas veido zīmognodeva un lietas izskatīšanas izmaksas (Civilprocesa kodeksa 79. pants). Par prasības pieteikuma iesniegšanu piemērotās tiesas zīmognodevas apmērs ir noteikts Civilprocesa kodeksa 80. pantā. Strīdos par īpašumu tiesas zīmognodevas apmēru aprēķina, pamatojoties uz prasības summu: prasībām līdz 30 000 EUR — 3 %, bet ne mazāk kā 20 EUR; prasībām no 30 000 EUR līdz 100 000 EUR — 900 EUR + 2 % no prasības summas, kas pārsniedz 30 000 EUR; prasībām virs 100 000 EUR — 2300 EUR + 1 % no prasības summas, kas pārsniedz 100 000 EUR. Tiesas zīmognodevas kopējā summa strīdos par īpašumu nepārsniedz 15 000 EUR (Civilprocesa kodeksa 80. pants).

Ja uzturēdžekļu lietā tiek prasīti periodiski maksājumi, prasības summu nosaka, pamatojoties uz maksājumu kopējo gada summu (Civilprocesa kodeksa 85. pants). Uzturēdžekļu lietās prasības pieteicēji ir atbrīvoti no tiesas zīmognodevas (Civilprocesa kodeksa 83. pants).

Ja personas finanšu resursi ir nepietiekami, persona var būt tiesīga saņemt valsts garantēto juridisko palīdzību, īstenojot procedūru, kas noteikta Likumā par valsts garantēto juridisko palīdzību. Sekundārā valsts garantētā juridiskā palīdzība paredz arī civilprocesā radušos juridisko izmaksu atlīdzināšanu.

8 Kāda veida uzturēdžekļus tiesa visticamāk piespriedīs? Kā tiek aprēķināts uzturēdžekļu apmērs? Vai tiesas nolēmumu ir iespējams pārskatīt, ja mainās dzīves dārdzība vai ģimenes apstākļi? Ja jā – kā (piem., piemērojot automatiskas indeksācijas sistēmu)?

Vecāku un bērnu savstarpējs uzturēšanas pienākums

Tiesa var izdot uzturēšanas rīkojumu, uzlikot pienākumu vienam vai abiem vecākiem, kuri nav uzturējuši savus bērnus, maksāt uzturēdžekļus saviem bērniem šādā kārtībā: 1) veicot ikmēneša maksājumus; 2) veicot vienreizēju maksājumu; 3) nododot bērnam īpašumu. Gaidot spriedumu lietā, tiesa var uzdot veikt pagaidu uzturēdžekļu maksājumus. Uzturēdžekļu apmērs ir samērīgs ar bērnu vajadzībām un viņu vecāku finansiālo situāciju; izpildot uzturēšanas pienākumu, ir jānodrošina apstākļi, kas nepieciešami bērna attīstībai. Abiem vecākiem ir pienākums uzturēt savus bērnus atbilstīgi savai finansiālajai situācijai (Civilkodeksa 3.192. un 3.196. pants).

Tiesas procesā, ko ierosinājis bērns, bērna vecāks, valsts iestāde, kas aizstāv bērna tiesības, vai prokurors, tiesa var samazināt vai palielināt uzturēdžekļu apmēru, ja pēc uzturēšanas rīkojuma izdošanas būtiski ir mainījies pušu finansiālā situācija. Tiesa var palielināt uzturēdžekļu apmēru, ja ir radušies papildu izdevumi saistībā ar bērna aprūpi (slimības vai ievainojuma dēļ, vai, ja nepieciešama kopšana vai pastāvīga aprūpe). Nepieciešamības gadījumā tiesa var izdot rīkojumu par nākotnes izdevumu segšanu saistībā ar bērna ārstēšanu. Pēc iepriekš minēto personu pieprasījuma tiesa var mainīt iepriekš noteikto uzturēdžekļu maksāšanas kārtību (Civilkodeksa 3.201. pants).

Pieaugušu bērnu uzturēdžekļi tiek maksāti vecākiem fiksētu ikmēneša maksājumu veidā. Uzturēdžekļu apmēru nosaka tiesa, ņemot vērā bērnu un vecāku finansiālo situāciju, kā arī citus būtiskus apsvērumus lietā. Nosakot uzturēdžekļu apmēru, tiesa ņem vērā pienākumu uzturēt visus vecāka pilngadīgos bērnus neatkarīgi no tā, vai tiesvedība par uzturēdžekļiem ir uzsākta attiecībā uz visiem bērniem vai tikai vienu no viņiem (Civilkodeksa 3.205. pants).

Ja tiek noteikts, ka uzturēdžekļi tiek maksāti, veicot periodiskus maksājumus, uzturēdžekļu summa katru gadu tiek indeksēta atbilstīgi valdības noteiktai procedūrai, ņemot vērā inflācijas līmeni (Civilkodeksa 3.208. pants).

Laulāto savstarpējs uzturēšanas pienākums

Izdodot uzturēšanas rīkojumu un nosakot uzturēdžekļu apmēru, tiesa ņem vērā laulības ilgumu, uzturēdžekļu nepieciešamību, abu laulāto finansiālo situāciju, viņu veselības stāvokli, vecumu, darbības, kā arī to, cik liela iespēja ir nestrādājošajam laulātajam atrast darbu, un citus nozīmīgus aspektus.

Uzturēdžekļus var uzdot maksāt kā konkrētu vienreizēju maksājumu, ikmēneša maksājumu veidā vai, nododot īpašumu. Ja uzturēdžekļus uzdots maksāt periodisku maksājumu veidā un ja būtiski mainās apstākļi, jebkurš no laulātajiem var pieprasīt palielināt vai samazināt maksājumus, vai pārtraukt maksājumu veikšanu. Periodiskiem maksājumiem katru gadu veic indeksāciju atbilstīgi valdības noteiktai procedūrai (Civilkodeksa 3.78. pants).

Bijušo laulāto savstarpējs uzturēšanas pienākums

Izdodot uzturēšanas rīkojumu un nosakot uzturēdžekļu apmēru, tiesa ņem vērā laulības ilgumu, uzturēdžekļu nepieciešamību, abu bijušo laulāto finansiālo situāciju, viņu veselības stāvokli, vecumu, darbības, kā arī to, cik liela iespēja ir nestrādājošajam bijušajam laulātajam atrast darbu, un citus nozīmīgus aspektus. Uzturēdžekļus samazina, uzdod maksāt īslaicīgi vai atsaka, ja pastāv vismaz viens no turpmāk minētajiem apstākļiem:

1) laulības ilgums nepārsniedz vienu gadu; 2) laulātais, kuram ir tiesības uz uzturēdžekļiem, ir izdarījis noziegumu pret otru laulāto vai viņa tuviem radniekiem; 3) laulātais, kuram ir tiesības uz uzturēdžekļiem, ir nonācis nedrošā finansiālā situācijā savas nosodāmas rīcības dēļ; 4) laulātais, kurš pieprasa

uzturlīdzekļus, nav piedalījies kopīgās mantas vairošanā vai laulības laikā ir tiši rīkojies pret otra laulātā vai ģimenes interesēm. Uzturlīdzekļus var uzdot maksāt kā konkrētu vienreizēju maksājumu, ikmēneša maksājumu veidā vai, nododot īpašumu.

Ja uzturlīdzekļus uzdots maksāt periodisku maksājumu veidā un ja būtiski mainās apstākļi, jebkurš no bijušajiem laulātajiem var pieprasīt palielināt vai samazināt maksājumus, vai pārtraukt maksājumu veikšanu. Periodiskie maksājumi tiek veikti visā kreditora dzīves laikā, un katru gadu, ņemot vērā inflāciju, tiek veikta to indeksācija atbilstīgi valdības noteiktai procedūrai. Bijušā laulātā, kuram piešķirtas tiesības saņemt uzturlīdzekļus, nāves vai atkārtotas laulības gadījumā uzturlīdzekļu maksāšana tiek pārtraukta (Civilkodeksa 3.72. pants).

Citu ģimenes locekļu savstarpējs uzturēšanas pienākums

Ja iespējams, pilngadīgām māsām vai brāļiem ir pienākums uzturēt savus nepilngadīgos brāļus vai māsas, kuriem nepieciešams atbalsts, kuriem nav vecāku vai kuri nevar iegūt uzturlīdzekļus no saviem vecākiem (Civilkodeksa 3.236. pants). Pilngadīgiem mazbērniem, ja viņiem ir tāda iespēja, ir pienākums uzturēt savus vecvecākus, ja viņi nevar strādāt un ja viņiem nepieciešams atbalsts. Vecvecākiem, ja viņiem ir tāda iespēja, ir pienākums uzturēt savus mazgadīgos mazbērnus, kuriem nav vecāku vai kuri nevar iegūt uzturlīdzekļus no saviem vecākiem (Civilkodeksa 3.237. pants). *Pēc analogijas* piemēro Civilkodeksa noteikumus, kas reglamentē savstarpējus uzturēšanas pienākumus bērnu un vecāku starpā.

9 Kā un kam uzturlīdzekļi tiks maksāti?

Uzturlīdzekļu debitoram ir pienākums maksāt uzturlīdzekļus uzturlīdzekļu kreditoram. Ja pieteikumu sava nepilngadīgā bērna vārdā iesniedz vecāks, uzturlīdzekļus maksā nevis bērnam, bet vecākam. Ja bērnam ir iecelts aizbildnis vai aizgādnis, uzturlīdzekļus maksā aizbildnim vai aizgādnim, kurš tos izmanto tikai bērna interesēs.

10 Ja attiecīgā persona (parādnieks) nevēlas uzturlīdzekļus maksāt labprātīgi, kādus piespiedu pasākumus var piemērot?

Tiesas lēmumu izpildes pieprasījumus iesniedz tiesu izpildītājam. Izpildes darbības pamatojums ir izpildes dokuments. Izpildes dokumenti cita starpā ir izpildes rīkojumi, kas izdoti, pamatojoties uz tiesas lēmumu, kā arī tiesas rīkojumi. Pēc galīgā izpildes lēmuma pieņemšanas pirmās instances tiesa, pamatojoties uz rakstisku pieprasījumu, izdod kreditoram izpildes rīkojumu.

Izvaiņšanās no bērna uzturēšanas pienākuma izpildes ir sodāma saskaņā ar krimināltiesībām — Kriminālkodeksa 164. pants paredz, ka persona, kura izvairās no tiesas uzlikta pienākuma uzturēt bērnu, maksāt bērna uzturlīdzekļus vai sniegt cita veida nepieciešamo finansiālo atbalstu bērnam, ir sodāma, piemērojot piespiedu darbu, brīvības ierobežošanu, arestu vai brīvības atņemšanas sodu līdz diviem gadiem. Par cita veida tiesas lēmuma neizpildi arī var iestāties kriminālatbildība — saskaņā ar Kriminālkodeksa 245. pantu persona, kura nav izpildījusi ar soda sankcijām nesaistītu tiesas lēmumu, ir izdarījusi noziegumu un ir sodāma, piemērojot piespiedu darbu, naudas sodu, brīvības ierobežošanu vai arestu.

11 Tsumā aprakstiet ierobežojumus, kas attiecas uz izpildes darbībām, jo īpaši noteikumus parādnieka aizsardzībai un nolīguma termiņus Jūsu valsts izpildes sistēmā.

Ja tiek veikta piedziņa no fiziskām personām, piedziņu nevar vērst pret māsaimniecības, darba vai mācību materiāliem vai citu mantu, kas ir nepieciešama parādnieka vai viņa ģimenes iztikas līdzekļu nodrošināšanai vai parādnieka profesionālajai darbībai vai mācībām. Šādas mantas uzskaitījums ir iekļauts Lēmumu izpildes rokasgrāmatā. Turklāt piedziņu nevar vērst pret naudas summu, kas nepārsniedz valdības noteikto minimālo mēnešalgu, vai pret jebkādiem priekšmetiem, kas nepieciešami bērniem un personām ar invaliditāti (Civilprocesa kodeksa 668. pants).

Atskaitījumus no tās parādnieka algas vai līdzvērtīgu maksājumu un pabalstu daļas, kas atbilst valdības noteiktajai minimālajai mēnešalgai, veic, pamatojoties uz izpildes dokumentiem, līdz pilnībā ir segtas summas, pret kurām vērstā piedziņa; ja tiek piedzīti uzturlīdzekļi, ko maksā kā periodiskus maksājumus, vai kompensācija par kaitējumu, kas radies, sakropļojot apgādnieku vai radot kaitējumu viņa veselībai, vai izraisot viņa nāvi, atskaitījumu likme ir 30 %, izņemot, ja izpildes rīkojumā vai tiesību aktos, vai tiesas nolēmumos noteikts citādi. Atskaitījumi no tās parādnieka algas vai līdzvērtīgu maksājumu un pabalstu daļas, kas pārsniedz valdības noteikto minimālo mēnešalgu, atbilst 50 %, izņemot, ja tiesību aktos vai tiesas nolēmumos noteikts citādi (Civilprocesa kodeksa 736. pants). Civilprocesa kodeksa 739. pantā noteiktas arī naudas summas, pret kurām nevar vērst piedziņu (piemēram, maternitātes un paternitātes pabalsts, bērna kopšanas pabalsts u. c.).

Pret parādnieka mantu nevar vērst piedziņu, ja parādnieks tiesu izpildītājam ir iesniedzis pierādījumus, kas apliecina, ka piedzenamo summu un izpildes izmaksas var piedzīt sešu mēnešu laikā vai, ja piedziņa tiek vērstā pret parādnieka vienīgo īpašumu, kurā parādnieks dzīvo, 18 mēnešu laikā, veicot Civilprocesa kodeksa 736. pantā noteikto summu atskaitījumus no parādnieka algas, pensijas, studenta stipendijas vai citiem ienākumiem.

Izpildes rīkojumus, kas balstīti uz tiesas lēmumiem, var iesniegt izpildei piecu gadu laikā pēc tiesas lēmuma stāšanās spēkā. Ja tiesas lēmums paredz veikt piedziņu periodisku maksājumu veidā, izpildes dokumenti ir spēkā visā piedziņas periodā, un noteiktais termiņš sākas dienā, kad beidzas katra maksājuma termiņš (Civilprocesa kodeksa 605. pants).

12 Vai ir kāda organizācija vai iestāde, kas var palīdzēt piedzīt uzturlīdzekļus?

Valsts gādā par nepilngadīgiem bērniem, kuri laikposmā, kas pārsniedz vienu mēnesi, nav saņēmuši uzturlīdzekļus no saviem vecākiem vai tuviem pilngadīgiem radniekiem, kuri spēj uzturēt bērnu (Civilkodeksa 3.204. pants). Uzturlīdzekļu pabalstu piešķir un maksā Sociālā nodrošinājuma un nodarbinātības ministrijas pakļautībā esošā Valsts sociālās apdrošināšanas fonda padome. Piesakoties pabalsta saņemšanai, pieteikuma iesniedzējam (vecāks, kuram tiesa piešķirusi aizgādību pār bērnu, vai aizbildnis) ir pienākums iesniegt šādus dokumentus: pieteikums pabalsta saņemšanai, tiesas spriedums vai tiesas apstiprināts līgums par bērna uzturēšanu vai tā apstiprinātā kopija, noraksts vai izraksts, kurā norādīts noteikto bērna uzturlīdzekļu apmērs, kā arī dokumenti, kas apliecina, ka bērns ir Lietuvas valstspiederīgais, bezvalstnieks vai ārvalstnieks, kurš pastāvīgi dzīvo Lietuvā, dokumenti, kas apliecina, ka bērns laikposmā, kas pārsniedz vienu mēnesi, nav saņēmis bērna uzturlīdzekļus vai ir saņēmis tikai daļu uzturlīdzekļu, dokumenti, kas apliecina, ka pieteikuma iesniedzējs ir Lietuvas valstspiederīgais, bezvalstnieks vai ārvalstnieks, kurš pastāvīgi dzīvo Lietuvā (ja iestāde nevar iegūt minētos dokumentus vai datus no valsts vai iestāžu reģistriem vai valsts informācijas sistēmām). Izmaksājot uzturlīdzekļu pabalstu atbilstīgi noteiktajai procedūrai, Sociālā nodrošinājuma un nodarbinātības ministrijas pakļautībā esošā Valsts sociālās apdrošināšanas fonda padome no pabalsta izmaksas dienas iegūst tiesības piedzīt no parādnieka izmaksātās summas, kā arī procentu maksājumus par neizmaksātajām summām par katru kavējuma dienu. Spriedums par izmaksātā pabalsta un/vai procentu maksājumu summu piedziņu ir izpildes dokuments.

13 Vai organizācijas (valdības vai privātas) var iepriekš pilnībā vai daļēji izmaksāt uzturlīdzekļus parādnieka vietā?

Sk. 12. jautājumu.

14 Ja atrodos šajā dalībvalstī un parādnieka dzīvesvieta ir citā valstī:

14.1 Vai varu saņemt palīdzību no kādas iestādes vai privātas organizācijas šajā dalībvalstī?

14.2 Ja jā – kā sazināties ar šo iestādi vai privāto organizāciju?

Valsts garantētās juridiskās palīdzības dienests ir galvenā iestāde, kas pilnvarota veikt funkcijas, kuras noteiktas Padomes 2008. gada 18. decembra Regulā (EK) Nr. 4/2009 par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un sadarbību uzturēšanas saistību lietās (turpmāk tekstā — "Uzturlīdzekļu regula").

Ja pieteikumi attiecas uz personu, kuras ir jaunākas par 21 gadu, uzturēšanas pienākumiem, kas rodas no vecāku un bērnu attiecībām, Uzturlīdzekļu regulas 51. pantā minētās centrālās iestādes funkcijas veic Sociālā nodrošinājuma un nodarbinātības ministrijas pakļautībā esošā Valsts sociālās apdrošināšanas fonda padome.

Valsts garantētās juridiskās palīdzības dienesta kontaktinformācija:

adrese: *Odminių g. 3, 01122 Vilnius*, tālr.: +370 700 00 211, fakss: +370 700 35 006, e-pasts: teisinepagalba@vgtp.lt

Sociālā nodrošinājuma un nodarbinātības ministrijas pakļautībā esošās Valsts sociālās apdrošināšanas fonda padomes kontaktinformācija:

Valsts sociālās apdrošināšanas fonda padomes Mažeikų filiāle: *Vasario 16-osios g. 4, LT-89225 Mažeikiai*, tālr.: +370 (443) 26659, fakss: +370 (443) 27341, e-pasts: mazeikiai@sodra.lt

15 Ja parādnieks ir šajā dalībvalstī un es atrodos citā valstī:

15.1 Vai varu tieši iesniegt lūgumu šādai iestādei vai privātai organizācijai šajā dalībvalstī?

15.2 Ja jā – kā sazināties ar šo iestādi vai privāto organizāciju un kāda veida palīdzību iespējams saņemt?

Sk. 14. jautājumu.

16 Vai šai dalībvalstij ir saistošs 2007. gada Hāgas protokols?

Jā.

17 Ja šai dalībvalstij 2007. gada Hāgas protokols nav saistošs – kādi tiesību akti būs piemērojami uzturēšanas prasībai saskaņā ar attiecīgās valsts noteikumiem starptautisko privāttiesību jomā? Kādi ir šie atbilstošie noteikumi starptautisko privāttiesību jomā?

Lietuvā piemēro 2007. gada Hāgas protokolu.

18 Kādi ir noteikumi par tiesu pieejamību pārrobežu lietās Eiropas Savienībā (atbilstoši Uzturēšanas saistību regulas V nodaļas struktūrai)?

Piemērojot Uzturēšanas regulu, juridisko palīdzību sniedz saskaņā ar Uzturēšanas regulas 44.–47. pantu un Likuma par Eiropas Savienības un starptautisko tiesību aktu, ar ko reglamentē civilprocesa norisi, īstenošanu 31-5. pantu un Likumu par valsts garantēto juridisko palīdzību. Pieteikumus par valsts garantētās juridiskās palīdzības saņemšanu nosūta tieši kompetentajām iestādēm, kuras atbildīgas par valsts garantēto juridisko palīdzību (Valsts garantētās juridiskās palīdzības dienests un tā vietējās struktūrvienības).

19 Kādus pasākumus šī dalībvalsts ir veikusi, lai nodrošinātu Uzturēšanas saistību regulas 51. pantā minēto funkciju īstenošanu?

Lai īstenotu Uzturēšanas regulas noteikumus, ir pieņemti grozījumi Lietuvas Likumā par Eiropas Savienības un starptautisko tiesību aktu, ar ko reglamentē civilprocesa norisi, īstenošanu. Ar šiem grozījumiem ir noteiktas iestādes, kuras ir pilnvarotas veikt centrālās iestādes funkcijas saskaņā ar Uzturēšanas regulu, un juridiskās palīdzības sniegšanas procedūra, kā arī ir piešķirtas pilnvaras iestādēm, kuras veic centrālās iestādes funkcijas, bez maksas iegūt no valsts un pašvaldību iestādēm, citām struktūrām, bankām un citām kredītiestādēm un finanšu iestādēm, kā arī no valsts reģistriem un citām informācijas sistēmām datus, kas nepieciešami, lai veiktu Uzturēšanas regulā noteiktās funkcijas.

Šī lapa ir daļa no tīmekļvietnes [Tava Eiropa](#).

Mēs labprāt uzzinātu jūsu [atsauksmes](#) par sniegtās informācijas lietderību.

This webpage is part of an EU quality network

Lapa atjaunināta: 16/12/2020

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ievieš kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.